TEATTERIKESKUS
Teatercentrum · Theatre Centre

Meritullinkatu 33 A 2
00170 Helsinki
040-7313655
info@teatterikeskus.fi
www.teatterikeskus.fi
www.teatterijoukko.fi

8.11.2016

Aihe: Sivistys- ja tiedejaosto keskiviikko 9.11.2016 klo 09:45, asiantuntijalausunto

Teatterikeskus ry, joka on esittävän näyttämötaiteen kentän ainoa edunvalvontajärjestö ja ryhmämuotoisten teattereiden ääni, haluaa osaltaan muistuttaa sivistys- ja tiedejaostoa siitä, että ryhmämuotoisten ammattiteattereiden ja ryhmien asemaan tarvitaan kipeästi korjausta.

Talousarvioesitystä 2017 lukiessa on ilahduttavaa huomata, että valtio seisoo taiteen tekemisen takana ja ymmärtää sen tehtävän sivistyksellisten erojen kaventajana. Vos-teattereihin kohdistuvat leikkaukset ovat jääneet maltillisiksi. Silti esitys ei huomioi sitä tosiasiaa, että jo vuosia teattereihin kohdistuneet leikkaukset ovat heikentäneet erityisesti pienten puhe- ja tanssiteattereiden sekä lapsille esityksiä tuottavien teattereiden toimintakykyä. Ne tarvitsevat erityistukea selviytyäkseen leikkausten vaikutuksista.

Viime vuosien leikkaukset ovat heikentäneet erityisesti niitä teattereita, joiden toteutuneet ja myönnetyt henkilötyövuodet ovat samat. Tämä tarkoittaa sitä, ettei niillä ole minkäänlaista henkilötyövuosista kertyvää puskuria. Kun leikkaukset vaikuttavat työvoimavaltaisella alalla suoraan työ- ja vierailijatehtävien määrään, henkilöstökustannuksien vähentäminen johtaa viiveellä tuen määrän laskentaperusteena olevien henkilötyövuosien menettämiseen.

Käytännössä tämä on tarkoittanut sitä, että Q-teatterin, Ryhmäteatterin ja Teatteri Rollon kaltaiset toimijat joutuvat vähentämään jo ennestään pienikokoista henkilökuntaansa. Juustohöylämäinen leikkausohjelma tappaa hitaasti siis ne teatterit, jotka toimivat hyvin kustannustehokkaasti jo alun alkujaan. On siis tärkeää pyrkiä kompensoimaan erityisellä pienille ja keskisuurille vos-toimijoille suunnatulla erityisrahoituksella leikkausten vaikutuksia. Erityisrahoituksen suuruus kokonaisuudessaan olisi vielä kovin maltillinen. Jo 300 000 euron kokonaismäärärahalla voidaan paikata monen toimijan tilannetta huomattavasti.

Kun indeksikehitys taas vaikuttaa VOS-teattereiden htv-kehitykseen, toivoisimme leikkausten sijaan indeksien tulevina vuosina myös korottavan määrärahoja. Tämä voisi auttaa osaltaan teattereiden tilannetta.

Toinen suuri huolemme on rahoituslain ulkopuolisten ammattiteattereiden ja ryhmien tilanne, joka on edelleen korjaamatta. Opetus- ja kulttuuriministeriössä meneillään oleva valtionosuusjärjestelmän kehittämistyö ei suurella todennäköisyydellä tule ratkaisemaan parhaimmillaankaan kuin murto-osan rahoituslain ulkopuolisen kentän toiminnan haasteista. Valtionosuusalojen rahoitusjärjestelmän uudistamisen keskeinen kysymys on jaetaanko vain jo vuonna 2017 olennaisesti kutistuneita resursseja uudella tavalla vai kehitetäänkö uusia taiteen toimintaa ja sen vaikuttavuutta eteenpäin vieviä rakenteita. Rahoituslain ulkopuolinen kenttä tarvitsee valtionosuusjärjestelmän ulkopuolellakin kehittämistoimenpiteitä, joita voidaan tehdä jo nyt.

Valtionosuuslain voimaan astumisen aikaan tilastoituja teatteriryhmiä oli 8 ja harkinnanvaraisen toiminta-avustuksen osuus oli 3 % kaikkien ammattiteattereiden rahoituksesta. Nyt parikymmentävuotta myöhemmin rahoituslain ulkopuolisia teattereita ja teatteriryhmiä on noin 130, ja edelleen niiden osuus kokonaisrahoituksesta on vain noin 5 % (2,9 milj.€). Kentän kokonaisrakenne on siis radikaalisti muuttunut, mutta se ei näy rahoituslain ulkopuolisen kentän rahoituksessa. Tämä asia ei muutu ilman poliittista painostusta ja eduskunnan panosta asian korjaamiseen esim. kohdistamalla Veikkaus-voittovaroja asian korjaamiseen tai suuntaamalla kentälle työllistämisavustusta. Kenttä tavoittaa 11 % kaikista teatterin katsojista sekä tuottaa esityksiä ja palveluita monille erityisryhmille.

Rahoituslain ulkopuolisen teatterikentän määrärahoista rahoitetaan myös monia muita taiteenaloja, esim. esitys- ja performanssitaidetta, nukketeatteria, soveltavaa teatteria, jne. joilla kuitenkin on jo omat koulutusohjelmansa ja tekijänsä, jotka eivät toimi perinteisen näyttelijän taiteen alla. Näiden osuus teatterin valtion harkinnanvaraisista avustuksista on noin 25 %. Helpotusta tähän kuormitukseen ja teatteritaiteen 2 500 freelancerin työllisyystilanteeseen toisi se, että esitys- ja performanssitaide saisi kipeästi tarvitsemansa oman rahoituksensa taiteenalan toiminnan turvaamiseksi ja vakiinnuttamiseksi osana taidepolitiikkaa.

Toisin kuin tanssin ja sirkuksen kohdalla teatterin välittäjä- ja tuotantoalustoina toimivat yksittäiset vapaan kentän teatterit, jotka eivät kuitenkaan saa riittävää tukea toiminnan kehittämiseen ja vakiinnuttamiseen. Olisikin tärkeää ymmärtää, että valtion rahoittamien suurten talojen sijasta teatterikentällä toimivat pienemmät toimijat muodostavat samankaltaisen tärkeän perusinfran esitystuotantojen tuottamiseen ja levittämiseen. Rahoituslain ulkopuolisen teatterikentän kohdalla olisikin tärkeää turvata pikaisesti riittävä valtion harkinnanvarainen rahoitus erityisesti välittäjä- ja tuotantoalustoina toimiville yhteisöille (500 000 euron korvamerkitty rahoitus näyttämötaiteen edistämiseen) sekä perustaa pilotoitava uusi kehittämisrahoitusporras uusien työpaikkojen luomiseksi (miljoonan euron määrärahat näyttämötaiteen edistämiseen).

Jaska Teuri, Teatterikeskus ry